

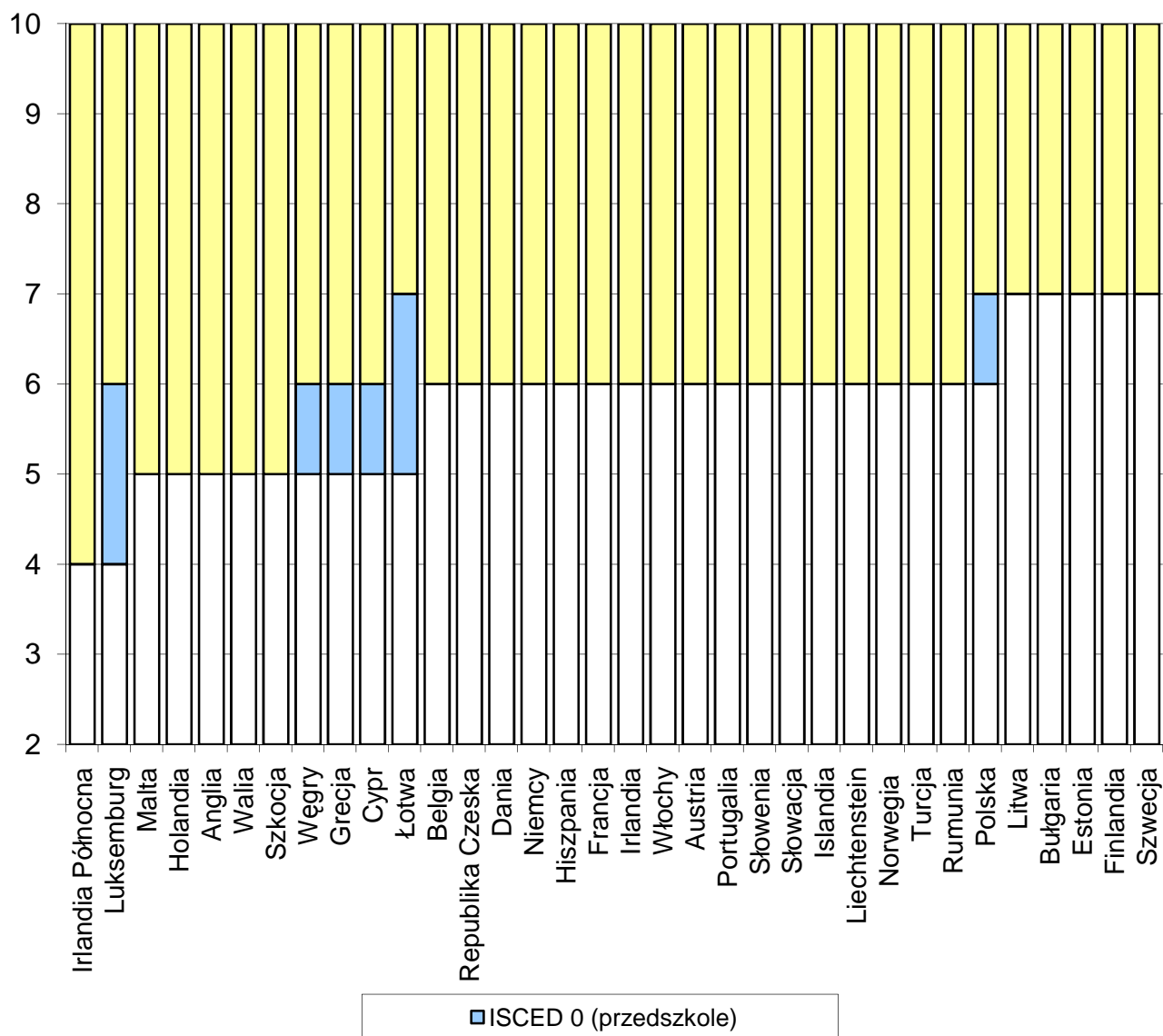
Polskie Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43
Warszawa

Warszawa, 6 lipca 2011 roku

Wiek rozpoczynania edukacji obowiązkowej w Europie

Opracował
Zespół Polskiego Biura Eurydice

Wiek rozpoczynania obowiązkowej nauki, 2010/11

Od roku 1997/98 oprócz Polski tylko 5 państw Unii Europejskiej obniżyło wiek rozpoczynania obowiązkowej edukacji.

Grecja : Początek obowiązkowej edukacji obniżono o 1 rok (z 6 lat do 5 lat), wprowadzając jeden rok obowiązkowej edukacji przedszkolnej ; edukacja podstawowa nie zmieniła się

Łotwa: Początek obowiązkowej edukacji obniżono o 2 lata (z 7 lat do 5 lat), wprowadzając dwa lata obowiązkowej edukacji przedszkolnej; edukacja podstawowa nie zmieniła się

Cypr: Początek obowiązkowej edukacji obniżono o 1 rok i 4 miesiące (z 6 lat do 4 lat i 8 miesięcy), wprowadzając jeden rok obowiązkowej edukacji przedszkolnej oraz wydłużając o 4 miesiące szkołę podstawową (czas nauki w szkole podstawowej wzrósł z 6 lat do 6 lat i 4 miesięcy)

Rumunia: Początek obowiązkowej edukacji obniżono o 1 rok (z 7. do 6. roku życia). Skrócono nieobowiązkową edukację przedszkolną z czterech do trzech lat, obniżając wiek jej zakończenia do 6. roku życia. Czas nauki (obowiązkowej) w szkole podstawowej nie zmienił się i wynosi cztery lata – ale zmienił się wiek dzieci objętych tą nauką (z przedziału wiekowego 7-11 na 6-10).

Litwa: W roku szkolnym 97/98 obowiązkową edukację rozpoczynały dzieci w wieku 7 lat. Od roku 1999 zaczęto stopniowo wprowadzać obowiązkową edukację w szkołach podstawowych od szóstego roku życia. Pozostawiono 4 klasową szkołę podstawową, obniżając przedział wiekowy uczniów z 7-11 lat do 6-10 lat, ale o rok wydłużono naukę na poziomie ISCED 2 (z 11-16 lat do 10-16 lat). Jednak od roku 2003/04 przywrócono obowiązek nauki od 7 roku życia, pozostawiając 4 letnią szkołę podstawową oraz wydłużone do 6 lat gimnazjum (ISCED 2). [Przy czym obowiązek kształcenia kończy się nadal w 16. roku życia, co oznacza, że ostatnia klasa gimnazjum nie jest już obowiązkowa.]

Dodatkowo:

Słowenia: Początek obowiązkowej edukacji nie zmienił się – nadal rozpoczyna się ona w wieku 6 lat – ale w szkole podstawowej, a nie jak wcześniej w przedszkolu. Szkołę podstawową (tzw. *single structure* skupiającą ISCED 1 i 2) wydłużono zatem o 1 rok.

Nieobowiązkowe klasy w szkołach podstawowych

W **Irlandii** obowiązek szkolny dotyczy uczniów w wieku 6-16 lat. Kształcenie obowiązkowe w szkołach podstawowych rozpoczyna się w wieku 6 lat, jednak jeśli dziecko ma ukończone min. 4 lata, może rozpocząć naukę w szkole podstawowej wcześniej. I tak, 45% 4-latków i 100% 5-latków uczęszcza do funkcjonujących w szkołach podstawowych tzw. klas dziecięcych (*infant classes*) (dane z roku 2008/09, *Annual Statistical Report*).

Poza szkołami prowadzone są również inne formy edukacji przedszkolnej finansowane przez państwo, takie jak program Wczesny Start (*Early Start*) skierowany do dzieci z obszarów defaworyzowanych pod względem społecznym i ekonomicznym.

Ponadto, od stycznia 2010 r. wprowadzono bezpłatny rok edukacji przedszkolnej dla wszystkich dzieci, podejmowanej na rok przed rozpoczęciem przez nie nauki w szkole podstawowej.

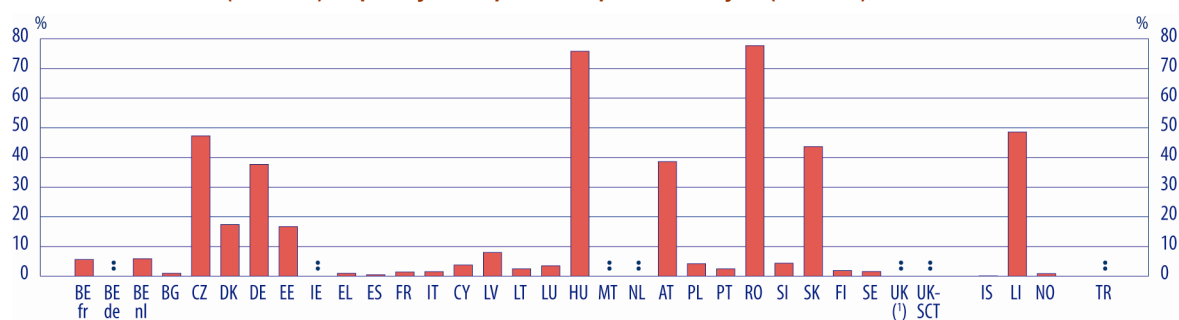
W **Holandii** kształcenie jest obowiązkowe dla dzieci, które ukończyły 5 lat, natomiast już niemal wszystkie 4-latki (99,3%) uczęszczają do szkół podstawowych (klasa dla 4-latków istnieje, ale nie jest obowiązkowa).

Zjawisko opóźniania rozpoczęcia obowiązkowej nauki w szkole podstawowej w poszczególnych krajach europejskich

Fragment publikacji „Drugoroczność w kształceniu obowiązkowym w Europie: regulacje i statystyki”, (Eurydice, FRSE, Warszawa 2010, tekst gotowy do publikacji internetowej)

Na podstawie danych Eurostatu z 2008 r. dla każdego państwa obliczono **odsetek uczniów, którzy osiągnęli przepisowy wiek rozpoczęcia nauki w pierwszej klasie obowiązkowej szkoły podstawowej (ISCED 1) i wciąż uczęszczają do placówek przedszkolnych (ISCED 0)**. Dane Eurostatu wykorzystywane w tych szacunkach obejmują też uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Rys. 1.3: Odsetek uczniów, którzy osiągnęli przepisowy wiek rozpoczęcia nauki w obowiązkowej szkole podstawowej (ISCED 1), zapisanych do placówek przedszkolnych (ISCED 0), 2007/08

BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU
5,6	:	5,9	1,0	47,3	17,4	37,7	16,7	:	1,0	0,5	1,4	1,5	3,8	8,0	2,5	3,5
HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK (?)	UK-SCT	IS	LI	NO	TR
75,8	:	:	38,6	4,2	2,5	77,7	4,4	43,7	1,9	1,6	:	:	0,1	48,6	0,9	:

Źródło: Obliczenia Eurydice na podstawie danych Eurostatu.

UK (?): UK-ENG/WLS/NIR

Jak wynika z Rys. 1.3, w państwach, w których jedynym wymogiem przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej jest osiągnięcie obowiązkowego wieku w trakcie roku kalendarzowego, odsetek dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych, gdy są już w wieku odpowiednim do szkoły podstawowej, jest bardzo niski. Kraje te to Bułgaria, Grecja, Hiszpania, Francja, Włochy, Litwa i Norwegia, w których odsetek ten nie przekracza 2%. We wszystkich tych państwach, z wyjątkiem dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych, **dzieci, które osiągają wiek obowiązku szkolnego przed końcem roku kalendarzowego, są automatycznie zapisywane do pierwszej klasy szkoły podstawowej**. Portugalia znajduje się bardzo blisko tej grupy, ponieważ szacunki z Rys. 1.3 pokazują, że rodzice dzieci, których szóste urodziny przypadają między wyznaczoną datą a końcem roku kalendarzowego, wnioskuje o przyjęcie ich do szkoły podstawowej: w roku szkolnym 2007/08 tylko 2,5% sześciolatków wciąż chodziło do przedszkoli (*jardim de infância*).

W państwach dopuszczających możliwość opóźnienia przyjęcia dziecka, które osiągnęło wiek obowiązku szkolnego w czasie roku kalendarzowego, odsetek dzieci kontynuujących naukę na

poziomie przedszkolnym jest bardzo zróżnicowany. Szacunki na Rys. 1.3 wykazują, że częstotliwość korzystania z możliwości odłożenia zapisu dziecka do pierwszej klasy szkoły podstawowej na podstawie dojrzałości, gotowości do szkoły lub poziomu rozwoju poznawczego i fizycznego różni się w zależności od kraju. W Islandii korzysta się z niej bardzo rzadko. Podobnie jest w Szwecji (1,6%) i Finlandii (1,9%), gdzie opóźnianie rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej należy do wyjątków. Zjawisko to nieco częściej obserwuje się w pięciu państwach: na Cyprze (3,8%), w Polsce (4,2%), Słowenii (4,4%), Belgii – Wspólnota Francuska (5,6%) i Flamandzka (5,9%) oraz na Łotwie (8,0%). Najwyższy wskaźnik w tej grupie charakteryzuje Danię – 17,4% dzieci wciąż uczęszczających do placówek przedszkolnych jest w wieku właściwym do szkoły podstawowej. **Przepisy dają możliwość odłożenia w czasie nauki obowiązkowej przede wszystkim na prośbę lub za zgodą rodziców. Jednak statystyki wykazują, że nie korzysta się z niej często.**

W innych państwach oficjalny wiek początkowy należy osiągnąć przed rozpoczęciem lub na początku roku szkolnego. Odsetek dzieci nieprzyjmowanych do pierwszej klasy szkoły podstawowej jest z tego powodu wyższy. Bez wątplenia pewna liczba dzieci osiągnie wymagany wiek w kilku ostatnich miesiącach roku kalendarzowego, tzn. tuż po rozpoczęciu roku szkolnego. **Ponadto w niemal wszystkich tych państwach przepisy pozwalają na odłożenie nauki z innych powodów. Odsetek dzieci zapisanych na poziom ISCED 0, podczas gdy znajdują się w wieku właściwym dla ISCED 1, bywa niekiedy bardzo wysoki. Jest tak w Rumunii (77,7%), na Węgrzech (75,8%), w Liechtensteinie (48,6%), Republice Czeskiej (47,3%), na Słowacji (43,7%), w Austrii (38,6%)⁽¹⁾ i Niemczech (37,7%). W Estonii wskaźnik ten utrzymuje się na znacznie niższym poziomie – 16,7% – ale i tak wyższym niż w przypadku dwóch pierwszych grup.**

Na uwagę zasługują Rumunia i Węgry ze względu na bardzo wysoki odsetek dzieci uczęszczających do przedszkoli mimo osiągnięcia wieku obowiązkowego rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej. W Rumunii wiek rozpoczęcia nauki obowiązkowej został od roku szkolnego 2003/04 obniżony z 7 do 6 lat. Mimo obowiązywania tych przepisów cztery lata później, w roku 2007, gdy zbierano dane statystyczne, wciąż niewiele się zmieniło: **trzy czwarte dzieci nie zostało przyjętych do szkół podstawowych, choć osiągnęły wiek obowiązku szkolnego.** A zatem **większość rodziców nie pozwala swoim dzieciom na rozpoczęcie nauki w szkole podstawowej, dopóki nie osiągną one wieku 7 lat – dawnego wieku rozpoczynania szkoły.** Krajowe statystyki z Rumunii potwierdzają te szacunki – w roku szkolnym 2006/07 do placówek przedszkolnych wciąż uczęszczało 78,2% sześciolatków (MECT 2007). Na Węgrzech przepisy zakładają, że dziecko musi rozpocząć kształcenie obowiązkowe na poziomie podstawowym **najpóźniej w wieku 8 lat.** Ponieważ obowiązkowy wiek rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej wynosi 6 lat, **dziecko ma dodatkowe dwa lata na osiągnięcie poziomu rozwoju wymaganego do przyjęcia do szkoły podstawowej.** Fakt, że każde dziecko przechodzi testy sprawdzające, czy jest gotowe do nauki w szkole podstawowej, świadczy o bardzo systematycznym stosowaniu tego kryterium. Ponadto wydaje się, że istnieje tam taka **sama tendencja jak w Rumunii, gdzie znaczna liczba rodziców woli przetrzymać dziecko w przedszkolu przez dodatkowy rok przed rozpoczęciem kształcenia obowiązkowego, nawet jeśli instytucja przedszkolna uznaje je za gotowe do nauki w szkole.**

⁽¹⁾ Według krajowych statystyk dotyczących Austrii jedna piąta tych dzieci uczęszczała do klasy przedszkolnej – *Vorschulstufe* (Statistics Austria, 2010).